

Vuosikertomus

2014

"ehkäisevää päihdetyötä ja edistävää mielenterveystyötä nuorten hyväksi"

Elämäni Sankari ry

Puh. 040 535 9495
Faksi 019 464 162

PL 29
05831 HYVINKÄÄ

www.sankarit.net
henrik.norrena@sankarit.net

Sisällysluettelo

Tiivistelmä vuodesta 2014	1
Talousyhteenveto.....	3
Toiminnan kuvaus ja verkostot.....	4
Kohtaava työ kouluissa ja oppilaitoksissa	7
- kohtaava työ peruskouluissa	
- kohtaava työ toisella asteella	
- kohtaavan työn vaikuttavuus	
Muut ehkäisevän työn toiminnot.....	17
- tapahtumat	
- verkostoyhteistyö	
- materiaalien valmistaminen	
Viestintä	22
Arviointi.....	23
Yhdistyksen tiedot.....	27

Strategia

Toimintavuoden aikana järjestömme päivitti oman toimintastrategian osana kehittämisohjelmaamme vuosille 2015 - 2017. Järjestön arvot, missio, visiot ja lähiajan tavoitteet päivitettiin vastaamaan nykytilannetta. Kehittämistyötä tehtiin monin eri tavoin mm. henkilöstön koulutuksissa sekä hallituksen ja henkilöstön yhteisillä kehittämispäivillä.

Strategian painopisteiksi lähivuosille nimettiin;

- järjestön organisaatiomuutoksen toteuttaminen
- kohtaavan työn kehittäminen ja laadun varmistaminen
- viestinnän ja arvioinnin kehittäminen

Kaikkia näitä toimenpiteitä toteutimme kuluneena vuotena tavoitteenamme entistä laadukkaampi työ. Organisaatiomuutoksella tavoiteltiin II asteen projektimme siirtämistä kohtaavan työmme alle (vuosi 2015) projektin päätyttyä. Kohtaavaa työtämme kehitimme mm. uusimalla kokonaan äänestyslaitteistomme (interaktiivinen äänestyslaitteisto). Työn laatua varmistettiin sisäisillä ja ulkoisilla koulutautumisilla. Viestintään ja arviointityöhön panostettiin ja niissä käytettiin ulkopuolisia asiantuntijoita työmme tukena. Laatu-työn ja strategian tueksi päivitimme myös oman laatukäsikirjamme ja kehittämisohjelman vuosille 2015 - 2017 vastaamaan ajan vaatimuksia.

Toiminta

Järjestön toiminta keskittyi kohtaavan työn toteuttamiseen, jota tehtiin eri kohderyhmille. Eniten kohtaamistoimintaa tehtiin yläasteella (Hyvinkää, Lappeenranta, muut) ja II asteella (Hyria, Sampo, muut). Lisävoimia tähän kohtaavaan työhön saimme RAY:n Paikka auki -ohjelman myötä, jolla palkkasimme alkuvuodesta uuden työntekijän tiimiimme.

Päihdeoppitunteja pidettiin vuoden aikana kaikkiaan 437 kpl, joissa kohdattiin reilut 9.000 ihmistä. Oppitunteihin liittyviä hyvinvointikyselyitä toteutettiin kymmeniä ja niihin osallistui kaikkiaan 4.500 ihmistä vuoden aikana. Erilaisia tapahtumia työmme tukena järjestettiin kaikkiaan 14 kpl ja niihin osallistui 4.530 ihmistä. Tapahtumista merkittävin oli omat kesäleirimme Hyvinkäällä, jotka täyttivät tänä vuonna 10 vuotta. Kesän kahdelle

leirille osallistui 160 lasta ja 30 ohjaajaa.

Panostimme vuoden aikana arviointitiedon keräämiseen ARTSI arviointi-ohjelman myötä keräten tietoja toimintamme vaikuttavuudesta ja tehokkuudesta. Vuoden aikana kohensimme arviointityötämme ja saimmekin aikaan paljon mitattavissa olevia tuloksia. Kesäleireiltä, ryhmäinterventioista ja vanhempainilloista saatiin paljon hyödynnettävissä olevaa materiaalia. Palautteita hyödynnetään arvioidessa toimintaan liittyviä kehittämistarpeita sekä toiminnan tuloksia ja vaikutuksia. Myös itsearviointia suoritetaan järjestössämme nyt systemaattisemmin.

Arvioinnin avuksi yhdistyksellemme toteutettiin oma arvioinnin vuosikello, josta on helposti seurattavissa vuoden tärkeimmät arviointitiedon keruun ja sen hyödyntämisen ajankohdat. Lisää arvioinnista ja sen tuloksista asiakirjan loppuosassa kohdassa arviointi.

Katsaus tulevaan

Kokonaisuutena toimintavuosi oli antoisa ja se vei järjestöämme eteenpäin. Ensi kertaa vakituisessa työsuhteessa oli neljä kokopäivätoimista työntekijää. Ratkaisu osoittautui erittäin toimivaksi ja kykenimme laatimaan hyvän työajan toimintojen toteuttamiseksi. Samalla työtaakka toimijoilla keveni tai ainakin muutti muotoaan niin, että työssä jaksaminen oli parempaa.

Tulevaisuus näyttää järjestömme kannalta myönteiseltä, sillä ehkäisevän työn merkitys tulee vain korostumaan lähivuosina. Olemme nähneet negatiivista kehityssuuntausta lasten ja nuorten elämänhallintaan liittyvissä asioissa. Uskomme, että tähän työhön tulee panostaa entistä enemmän jatkossa, jotta negatiivinen kehityssuunta saadaan taittumaan. Järjestömme osalta meillä on tässä oman erillisprojektin idea jo muhimassa.

Ihmisten kohtaaminen kasvotusten, keskusteleminen ja hyvä vuorovaikutus tulevat vielä korostumaan tulevaisuudessa. Tämän työn yhtenä edelläkävijänä uskomme luottavaisin mielin tulevaisuuteemme.

Henrik Norrena
toiminnanjohtaja
17. helmikuuta 2015

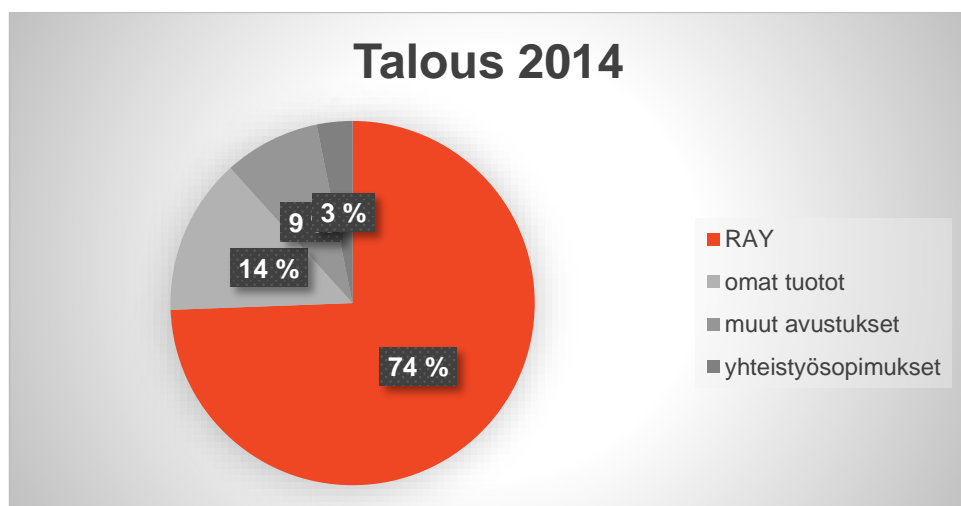
Talousyhteenveto

Talous

Järjestön talous oli vakaalla pohjalla. RAY avustuksia saimme historian suurimman määrän kaikkinsa 230.000 €. Tämä muodostui kolmesta eri avustuksesta; kohdennetusta toiminta-avustuksesta (135.000 €), projekti-avustuksesta (60.000 €) ja työllistämistuesta (35.000 €) osana ”Paikka auki” avustusohjelmaa. RAY avustusten prosentuaalinen osuus tuotoista oli 74 %.

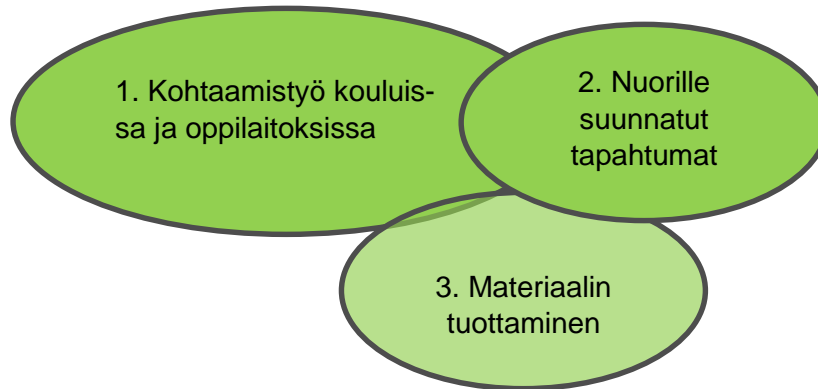
Muu rahoituksemme koostui mm. Ragnar Ekbergin säätiöltä, Raija ja Ossi Tuuliaisen säätiöltä, rotary- ja lionsklubeilta saaduista toiminta-avustuksista, Sankarigolf tapahtuman tuotoista ja omista tuotoista (dvd myynnit). Näiden prosentuaalinen osuus kokonaisuudesta oli 26 %.

Suurimmat kustannukset aiheutuivat henkilöstömenoista, muista toiminnan kuluista, matkakuluista ja vuokrista. Eri hankkeet ja osaprojektit olivat talousarviossa eri kustannuspaikoilla helpottaen hankekohtaista seurantaa. Kustannuspaikkoja oli kaikkinsa 6 kpl. Tilikauden tulos osoitti vuoden päätteeksi ylijäämää 1.624 €.

Kuva 1. Talouden rakentuminen vuonna 2014

Toiminnan kuvaus ja verkostot

Elämäni Sankari ry:n toiminta perustuu ihmisten aitoihin kohtaamisiin, joiden avulla pyrimme vaikuttamaan kuulijoihimme. Työmme on pitkäjänteistä ja suunnitelmallista ehkäisevää työtä, joka nojaa sekä ehkäisevän työn yleisiin laatuksiteereihin että omaan laatuksikirjaamme. Vuosien saatossa järjestömme on kehittänyt kohtaavaan työhön toimintamalleja, joita toteutamme yhdessä kumppaniemme kanssa. Näitä toimintamalleja ovat Operaatio ILO (alakoulut), Valitsen Itse (yläkoulut) ja Terveenä työelämään (II aste).

Kohtaavan työn laatu perustuu työssämme

- järjestön arvopohjaan, työn etiikkaan ja vankkaan kokemukseen
- ammattimaisuuteen ja luotettavuuteen
- tietoperustan kartoitukseen paikallisilla hyvinvointikyselyillä
- vuorovaikutukseen päihdeoppitunneilla
- monipuoliseen kokonaisuuteen oppituntien sisällöissä
- lyhytelokuvien ja äänestyslaitteiston hyödyntämiseen oppimisen menetelminä
- asiallisen ja luotettavan tiedon tarjoamiseen
- tiedon jakamiseen koulujen henkilöstölle ja vanhemmille
- terveiden vaihtoehtojen tarjoamiseen (liikunta & harrastukset)
- työn systemaattiseen seurantaan ja arviointiin

Työtämme toteutamme lähinnä paikallisina ja alueellisina toimintoina toi-

minnan keskittyessä Hyvinkään ja Lappeenrannan alueille. Valtakunnallisella tasolla ajateltuna toteutamme työtämme eri verkostojen avulla (EPT ja EH-KÄPÄ), omien myytävien materiaaliemme avulla (dvd:t) ja osallistumalla yhteishankkeisiin kumppaneidemme kanssa (esim. Selvin päin kesään tai Anna lapselle raitis joulu kampanjat).

Järjestön *toiminnan missiona on ihmisten päihteiden käytön vähentyminen ja hyvinvoinnin lisääntyminen*. Toiminnalle asetetaan vuosittaisia tavoitteita ja pidemmän aikavälin visioita. Keväällä 2014 asetimme järjestöllemme seuraavat visiot lähivuosien tavoitteeksemme;

Vuoden 2017 visiomme

- *toimintamme on laajentunut suunnitellusti*
- *toimintamme on selkeästi jäsenneiltyä ja "räätälöityä" eri kohderyhmille*
- *olemme kyenneet säilyttämään ja edelleen kehittämään omaleimaisia ja nykyaikaisia toimintamallejamme*

Yhteistyöverkostossamme on paljon eri kumppaneita. Osa heistä on pitkäaikaisia osa satunnaisempia. Koemme kaikki yhtä arvokkaiksi. Alla kuvatun toimijaverkoston mukaan strategisella tasolla keskiössä ovat järjestömme toimihenkilöiden lisäksi päättävä elin hallitus ja vuosikokouksemme sekä kohtaavan työn tukijamme omat sankariohjaajat.

Operatiivisella tasolla ovat kuntakumppanimme, koulut ja oppilaitokset sekä muut toiminnan tason kumppanit.

Kehän ulkopuolelle jää satunnaiset kumppanimme ja yhteistyötahomme, joita heitäkin on varsin paljon. Yhteistyö näiden kanssa on satunnaisempaa.

Kuva 2. Toimijaverkostoamme vuonna 2014

Kohtaava työ kouluissa ja oppilaitoksissa

Kohtaava työmme muodostaa järjestömme keskeisen toimintatavan. Järjestöllämme on kohtaavasta työstä 16 vuoden kokemus. Tänä aikana olemme luoneet erilaisia toimintamalleja kohtaavaan työhön. Toimintamallimme ovat kokeiltuja, niiden kanssa on jo pitkään työskennelty ja niitä kehitetään koko ajan. Keskeisinä yhteistyötahoinamme ovat olleet Hyvinkään ja Lappeenrannan kaupungit.

Alakoulut "Operaatio ILO"	10 - 12 v	Hyvinkää	2012 – 2015 oma projekti
Yläkoulut "Valitsen Itse"	13 - 15 v	Hyvinkää Lappeenranta + seutukunnat	2009 - 2005 -
II aste "Terveenä työelämään"	16 - 18 v	Hyria koulutus Oy Ammattioppilaitos Sampo	2010 -

Kuva 3. Toimintamallimme eri-ikäisille nuorille

Toimintamallejamme ja kohtaamistyötämme eri-ikäisten parissa yhdistää

- ehkäisevän työn vuosikello (THL:n ensimmäinen hyvä käytäntö kouluterveystutkimusten tulosten jalkauttamisessa)
- tiedon kerääminen (paikallinen hyvinvointikysely)
- päihdeoppituntien pitäminen (luokkakohtainen tapaaminen)
- koulujen henkilöstöjen opeinfot (henkilökunnan koulutus)
- vanhempainillat (tiedon siirtäminen vanhemmille ja tukeminen)
- liikunnallinen tapahtuma (vaihtoehtojen korostaminen)
- työn systemaattisuus, pitkäjänteisyys ja arviointi

Operaatio ILO -projekti Hyvinkää 2012 - 2015

Lukukaudella 2012 käynnistimme Hyvinkään Puolimatkan alakoululla operaatio ILO nimisen elämänhallinta projektin. Projekti syntyi koulun huolesta ja tarpeesta syksyllä 2012. Lähdimme innokkaana toteuttamaan ko. projektia hyödyntäen kokemuksiamme alakoululaisten kanssa työskentelystä. Projektissa on mukana 3 paikallista alakoulua ja nyt se on edennyt viimeiseen toimintavuoteensa (lukuvuosi 2014 – 2015).

Projektin toiminnot / palvelut kouluille ovat:

- Hyvinvointikysely 5.-6. luokille
- Vanhempainkysely
- Päihdeoppitunnit alakoulun 5. - 6.- luokille
- Projektin vanhempainillat
- Säännöllinen projektitiedote koteihin
- Opettajien koulutustilaisuus vuosittain
- Harrastekerho toiminnan käynnistäminen koululla ja toiminnan jatkaminen

Projektin toiminnot ovat toteutuneet suunnitellusti projektin aikana. Olemme myös kehittäneet näitä toimintoja projektin kuluessa mm. lisäämällä toimintoihin ryhmäytyksiä ja opettajainfot. Koulujen rooli on ollut projektissa koko ajan merkittävä ja yhdessä olemme toimintoja kehittäneet. Koulujen välinen yhteistyö on myös lisääntynyt projektin aikana mm. yhteisten vanhempainiltojen avulla.

Vanhempainkyselyjen toteuttaminen tässä projektissa on ollut kokonaan uudenlaista toimintaa Hyvinkäällä. Olemme saaneet kyselyiden avulla arvokasta tietoa alakoululaisten huoltajien kasvatuskäsityksistä.

Toiminnan erillistukijoina ovat 2 kpl rotaryklubeja Hyvinkäältä (Hyvinkään rotaryklubi ja Hyvinkää Itäinen rotaryklubi), kaupungin sivistystoimi ja syksystä 2013 LC Viertola Hyvinkäältä (projektin laajennus). Näiden tahojen tuki on ollut ehdoton edellytys projektimme toteutukselle.

Projektin toimintoja lukuina lukuvuonna 2014 - 2015:

	TAPAHTUMAT	TAVOITETUT
Päihdeoppitunnit (5.-6. lk:t)	12x toteutettua tilaisuutta	250 henkilöä
Hyvinvointikyselyt	2x (lapset/vanhemmat)	380 henkilöä
Tapahtumat	liikuntatapahtumat & teemapäivät	120 henkilöä
Opeinfot	1x (tulossa keväällä -15)	40 henkilöä
Palaverit (ohjausryhmä)	4x	16 henkilöä
Vanhempainillat	3x joista yksi kahden koulun yhteinen ilta, (osa keväällä -15)	250 henkilöä
Harrastekerho	10x	50 henkilöä

ARVIOINTIA PROJEKTIN TOTEUTUKSESTA

Projekti on osoittautunut järjestöllemme tarpeelliseksi ja tämän avulla olemme kyenneet kehittämään alakouluikäisille suunnattua kohtaavaa työtämme. Hyvinvointikyselyistä saadut tulokset ovat vahvistaneet käsitystämme siitä, että alakouluikäisten elämässä ikävaiheet 11-12v ovat äärimmäisen merkityksellisiä mm. arvomaailman rakentuuessa, elämähallintataitojen kehittymisessä ja suhtautumisessa päihteisiin. Ensimmäiset päihdekokemukset ajoittuvat joillekin oppilaille juuri tässä ikävaiheessa. Mielestämme on tärkeää ja suorastaan välttämätöntä päästä tässä kohtaa keskustelemaan nuorten kanssa. Nuoret ovat hyvin alttiita ja halukkaita tasavertaisille keskusteluille.

Oheisella kuviolla tarkastellaan muutoksia 5.-6. luokkalaisten elämässä alakoulun loppuvaiheessa hyvinvointikyselymme perusteella. Tiedot ovat projektin kohdekouluilta (3 kpl) ja niissä on yhteensä 280 vastaajaa. Oheinen tulos antoi meille varmuuden päihdeoppituntien sisältöjen suunnitteluun, painotuksiin ja käytännön toteutukseen.

Energiajuomien satunnainen käyttö lisääntyi 7 %, päivittäinen 2 %

Nukkumaanmeno myöhentyy
5.luokalla enemmistö klo 21-22
→ 6.luokalla klo 22-23

MUUTOKSIA ALAKOULUN 5.-6. LUOKILLA OPERAATIO ILO / HYVINVOINTIKYSELYT

Säännöllinen harrastaminen väheni 4 %. 25 % kuudesluokkalaisista ei ole säännöllistä harrastusta.

Kaveripiirissä tapahtuva säännöllinen tupakointi lisääntyi 3 %. Tästä huolimatta tupakointi on yleisesti hyvin vähäistä.

Kuva 4. 5.-6. luokkalaisten elämänhallinnan haasteita alakoulun loppuvaiheessa (hyvinvointikyselyt 2014).

Valitsen Itse -päihdekasvatusohjelma yläkouluilla Hyvinkäällä ja Lappeenrannassa

Järjestö-kunta yhteistyötä Lappeenrannassa on tehty systemaattisesti nyt 10 vuotta ja Hyvinkäälläkin 6 vuotta. Kyseessä on siis pitkäaikainen yhteistyö, jossa on onnistuttu luomaan oma päihdekasvatusohjelma. Ohjelma luotiin varsinaisesti vuosina 2006 - 2008 projektina Lappeenrannan yläkoulujen ja paikallisen raittiustoimiston kanssa. Tämän jälkeen toimintoja on onnistuneesti juurrutettu Lappeenrannassa ja Eksoten seutukunnissa. Ensimmäinen ohjelmatyön laajennus tehtiin onnistuneesti Hyvinkäälle vuonna 2009.

Ohjelman toteutus perustuu ehkäisevän päihdetyön vuosikelloon, joka on hankkeessa luotu työkalu ohjelman suunnitteluun, toteutukseen ja seurantaan. Ohjelma käsittää vuosittain toistuvat toiminnot mukana olevien koulujen kanssa. Toiminnot ovat kuvattu jo aiemmin sivulla 6.

Roolimme on toimia molemmissa kunnissa paikallisten toimijatahojen, koulujen, oppilaiden ja vanhempien tukena sekä asiantuntijatahona. Työmme täydentää kunnissa jo olevia ehkäisevän työn palveluja. Molemmissa kunnissa roolimme on varsin tärkeä ja laajennushaluja on kuntien lähialueille. Eksoten alueen seutukunnissa toimintaamme on ollut jo vuodesta 2009.

Ohjelmassa toteutettava vuosittainen hyvinvointikysely on hyvin merkittävä tiedon kerääjä sekä paikallisesti että järjestömme kannalta. Kyselyihin vastaa molemmissa kunnissa suuri vastaajamäärä reilut 1.000 oppilasta / kunta. Viime vuoden kyselyiden pohjalta voimme todeta positiivisia muutoksia päihteyden käytön osalta (tupakka, alkoholi), mutta vastaavasti kasvavia haasteita huumetarjonnan ja elämönhallintataitojen osalta. Tästä voisi todeta, että ohjelmatyöllämme on vaikuttavuutta ehkäisevässä mielessä. Seuraavalla sivulla esimerkkinä Hyvinkään tilanne 2014 ja vertailutietoa edellisvuoteen hyvinvointikyselyiden kertomana.

Eksoten alueella Lappeenrannassa teemme työtämme noin 10 yläkoulun kanssa. Sovimme vuosittain vierailumme ajankohdat ja toteutamme ne suunnitellusti. Olemme yhteistyössä mukana olevien käytettävissä toki muinakin aikoina aina tilanteen vaatimalla tavalla. Eksoten alueen kokonaisuus muodostaa noin kolmasosan koko kohtaavasta työstämme eli reilut 100 päihdeoppituntia vuosittain. Ajankohdallisesti keskeisin ajankohta on syksy, jolloin keskitämme toimintojamme ehkäisevän päihdetyön viikon tuntumaan.

Molemmassa kunnissa uutisoitiin pitkin vuotta toiminnastamme eri medioissa mm. sanomalehdissä ja radiossa (YLE Etelä-Karjala). Paikallisina yhteistyökumppaneina toimivat Lappeenrannassa Eksote/raittiustoimi (kesään asti), myöhemmin Eksote/ehkäisevä päihdetyö/päihdekliniikka ja Hyvinkäällä kaupungin sivistystoimi.

Toimintaa rahoitettiin RAY:n avustusosuudella, kuntien avustusosuudella, koulujen omavastuilla ja Raija ja Ossi Tuuliaisien säätiön toiminta-avustuksella (Eksote/seutukunnat).

Kuva 5. Hyvinkään kaupungin yläkoulujen hyvinvointikyselyiden koonti

Terveenä työelämään projekti 2010 - 2014

Terveenä työelämään on Elämäni Sankari ry:n vuosina 2010–2014 toteuttama ehkäisevän päihdetyön ja terveyden edistämisen projekti ammatillisissa oppilaitoksissa. Projekti sisälsi monipuolisia ehkäisevän päihdetyön toimintoja ammattiin opiskeleville, heidän vanhemmilleen, oppilaitosten henkilöstöille ja sidosryhmille. Keskeisiä toimintoja olivat suunnittelua ja seurantaa palvelevat hyvinvointikyselyt ja arvokeskusteluun tähtäävät ryhmäinterventiot opiskelijaryhmille. Keskeisiä toimintoja tuettiin erilaisilla muilla kohtaamistyön menetelmillä, esimerkiksi ryhmäytyspäivissä ja oppilaitosten tapahtumissa. Lisäksi toiminnoissa huomioitiin opiskelijoiden sidosryhmiä, kuten vanhemmat ja oppilaitosten henkilöstöt tuottamalla palveluita myös heille.

Projekti toteutettiin yhdessä Saimaan ammattiopisto Sampon (entinen Etelä-Karjalan ammattiopisto EKAMO) ja Hyria koulutus Oy:n kanssa kaksiosaisena kokonaisuutena, jonka ensimmäisellä kolmivuotiskaudella toimintoja kokeilemalla ja kehittämällä luotiin toimintamalli ja toimenpidesuositus ehkäisevän päihdetyön toteuttamiseksi. Projektin aikana toimintaa levitettiin muihin ammatillisiin oppilaitoksiin, kuten Helmi-liiketalousopistoon ja Seurakuntaopistoon, ja jatkoprojektissa 2013 – 2014 keskityttiin pääasiassa toimintamallin juurruttamiseen.

Projekti käynnistettiin vastaamaan ehkäisevän päihdetyön tarpeeseen ammatillisissa oppilaitoksissa. Projektin aikana luodun kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä edistävä ehkäisevän päihdetyön toimintamalli ja toimenpidesuositus on toteutettavissa missä tahansa ammatillisessa oppilaitoksessa oppilaitoksen yksilölliset vaatimukset ja toiveet huomioiden. Toimintamallissa ehkäisevä päihdetyö linkitetään *ehkäisevän päihdetyön vuosikello*-työkalun avulla osaksi oppilaitosten terveystiedon opetusta ja päihdekasvatusta.

Opiskelijoille kohdistetun päihdevalistus ja -kasvatustyön ympärille muodostetaan oppilaitoksen toimintakulttuuriin ja terveystieteeseen integroitu ehkäisevän päihdetyön kokonaisuus.

Projektissa kerätyn kvantitatiivisen aineiston, sekä projektiryhmän kvalitatiivisen arvion mukaan toimintamalli on toimiva tapa toteuttaa ehkäisevää päihdetyötä ammatillisissa oppilaitoksissa. Opiskelijoiden tietämystä päihde- ja hyvinvointiasioissa pystyttiin lisäämään, päihdetoimintaohjelmia kehittämään ja jalkauttamaan, sekä kehittämään ja luomaan laadukkaita ehkäisevän päihdetyön palveluita, joiden tarve nousi suoraan ammatillisten oppilaitosten sisältä. Kerätyn palautteen perusteella projektia pidettiin onnistuneena kaikin puolin. Palautetta kerättiin opiskelijoilta, oppilaitosten johdosta, oppilaitosten henkilöstöiltä ja paikallisilta koordinaattoreiltamme.

Vuonna 2014 TTE-projektia esiteltiin valtakunnallisesti sekä Päihdepäivillä Helsingissä että ehkäisevän työn päivillä Lahdessa.

Projektia rahoitettiin RAY:n erillisellä projektirahoituksella vuoden 2014 loppuun saakka. Lisäksi oppilaitokset maksoivat omavastuu osuutensa vuosittain. Kehittämäämme II asteen toimintamallia toteutamme jatkossa oman kohtaavan työmme alla halukkaiden oppilaitosten kanssa.

Kohtaamistyön vaikutukset kohderyhmiimme

Järjestön toiminta	Oletettu muutosmekanismi	Oletettu muutos	Tavoiteltu vaikutus
Ryhmäinterventiot	Päihdekasvatus ja ehkäisevä toiminta luonteva osa nuorten opiskelua	Muutokset nuorten asenteissa ja arvoissa, keskustelun herääminen, tiedon lisääminen	Päihteiden käytön väheneminen, kokeilujen myöhentäminen Tiedon lisääminen

Ryhmäytykset, tapahtumiin osallistuminen, kesäleirit, kerhotoiminta	Koululaisilla päih-teettömiä vapaa-ajanvieron mahdollisuuksia, ryhmäytymistä tuetaan, hyvinvointi koulun keskeinen arvo	Yhteisöllisyys ryhmissä vahvistuu, kokemus koulun panostamisesta koululaisten hyvinvointiin	Nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistuminen mm. liikuntaa ja harrastuksia korostamalla Ehkäisevä päihdetyö integroituu toimintasuunnitelmiin Varhainen puuttuminen tehostuu Huolen puheeksiotto luontevaksi koululaisten, henkilöstöjen ja vanhempien keskuudessa
Tilaisuudet koulujen henkilöstöille; opettajat, oppilashuoltoryhmät, vanhemmat	Oppilaiden kanssa tekemisissä olevien aikuisten tietotaito vahvistuu, koulujen henkilökunta saa tukea päihdetyöhön, syntyy koulujen toimintatapoihin sopivia toimintamalleja ehkäisevään päihdetyöhön	Muutokset koulujen terveystiedon opetuksessa ja ehkäisevässä päihdetyössä, päihdeohjelman soveltaminen käytäntöön	

Kuva 6. Kohtaamistyön vaikutukset kohderyhmiin

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) toteaa, että nuoruudessa on kaksi erityistä ikävaihetta valistukselle varhainen ja myöhäinen relevanssi, jotka ajoittuvat päihdeiden ensikokeilu vaiheeseen ja käytön tihentyneeseen vaiheeseen kontekstin muuttuessa. Järjestömme näkökulmasta oma ehkäisevä toimintamme osuu juuri näihin kahteen keskeiseen vaiheeseen.

THL toteaa myös, että yhteiset piirteet vaikuttaviksi todetuista päihdekasvatusohjelmista ovat seuraavat;

Vuorovaikutteiset menetelmät, jotka antavat oppilaalle tilaisuuden keskustella ja esittää omia mielipiteitään ovat vaikuttavampia kuin yhdensuuntaiseen viestintään perustuvat. Tällöin myös kriittisiä käsityksiä saa vapaasti ilmaista.

Sosiaalisen vaikuttamisen malliin perustuvat ohjelmat ovat muita tehokkaampia. Näistä **elämäntaitomalli** on parempi kuin kieltäytymistaitojen opettelu. Oletus, että nuoret alkaisivat käyttää päihteitä, koska eivät

pysty vastustamaan kaveripiirin sosiaalista painetta, ei juuri saa tukea tutkimustiedosta

Ohjelman riittävä kesto ja intensiivisyys ovat välttämättömiä. Samojen aiheiden uusi käsittely myöhemmin (**booster sessions**) lisännee vaikuttavuutta.

Kohderyhmän ottaminen mukaan ohjelman suunnitteluun ja toteutukseen lisää viestinnän merkityksellisyyttä ja uskottavuutta.

Ohjelman kohdistuminen sekä laillisiin että laittomiin päihteisiin lisää viestin uskottavuutta ja ymmärrettävyyttä.

Viestiminen monenlaisille yleisöille, monenlaisin sanomin.

Kulttuurisesti yhtenäistä nuorisoa ei enää ole, vaan on tunnettava pienemmät osayleisöt ja puhuteltava niitä.

Yllä mainittua listaa tarkasteltaessa voimme iloksemme todeta, että järjestömme toteuttama kohtaava työ osuu harvinaisen hyvin näihin THL:n laatimiin vaatimuksiin. Ainoastaan kaksi kohtaa näistä jää omassa toiminnassamme vähäisemmälle huomiolle eli kohderyhmän mukaan ottaminen sisältöjen suunnitteluun ja viestiminen monenlaisille yleisöille. Siinäpä hyviä vinkkejä järjestöllemme tulevaisuuden suunnitteluun.

Muut ehkäisevän työn toiminnot

- 1.1 Tapahtumat
- 1.2 Verkosto yhteistyö
- 1.3 Materiaalin tuottaminen

1.1 Tapahtumat

Tapahtumissa olemme pitäneet painopisteen järjestön omissa tapahtumissa (kesäleirit, sankarigolf) ja osallistuneet harkiten kumppaneiden kanssa järjestettyihin tapahtumiin. Vuosittain osallistumme yleensä valtakunnallisista tapahtumista Päihdepäiviin, Terve-Sos päiviin ja kouluterveyspäiviin. Tapahtumien merkitys on sinällään suuri, kun halutaan viestiä omasta toiminnasta ja esitellä omaa toimintaa.

Vuonna 2014 omat kesäleirimme täyttivät 10 vuotta ja onnistuivat jälleen mainiosti. Toiminnalla on pitkät perinteet ja se on havaittu hyväksi. Kahdelle kesäkuun leiriviikollemme osallistui 160 lasta ja työllistimme yhteensä 30 nuorta kesäleiriohjaajiksi. Ensi kertaa toinen leiristämme toteutettiin Vehkojan koululla ja toinen perinteisesti Martin koululla. Leirien ohjelma oli jälleen totutun monipuolinen ja uusiakin lajeja nähtiin. Kesän 2014 uutuu-
det olivat sirkustelu, rullaluistelu, skeittaus ja pöytätennis.

Päyhteistyökumppanimme kesäleireillä ovat Hyvinkään kaupunki, Etelä-Suomen Liikunta ja Urheilu ry ja Ragnar Ekbergin säätiö.

Ragnar Ekbergin säätiön tuen avulla kykenimme jälleen tarjoamaan kesäleireillemme ilmaispaiikkoja. Tätä mahdollisuutta tarjosimme erityisesti ongelmia kohdanneisiin tai vähävaraisiin perheisiin. Myös monilapsiset perheet olivat etusijalla ilmaispaiikkoja jaettaessa. Osa paikoista jaettiin leiristipendeinä kolmelle eri alakoululle, jotka olivat mukana operaatio ILO projektissamme. Kaikkiaan ilmaispaiikkoja myönnettiin reilut 10 kpl saamiemme hakemusten perusteella.

Kuva 7. Sirkustelu oli yhtenä uutena lajina kesän leireillämme

Toinen merkittävä oma tapahtumamme on perinteinen Sankarigolftapahtuma. Kesällä 2014 kilpailu pelattiin nyt jo XII kerran Kytäjän upeilla kentillä. Tapahtuma on järjestömme varainhankintaa ja se on suunnattu erityisesti yritysasiakkaille.

Kuva 8. Lappeenrannan joukkue uusi mestaruutensa vuonna 2014

Omiin tapahtumiimme kuuluvat myös koululaisille ja opiskelijoille suunnatut sankarisählyturnaukset. Vuonna 2014 turnauksia pelattiin sekä Hyvinkäällä että Lappeenrannassa osana paikallisten yläkoulujen kanssa toteuttamaamme Valitsen itse –päihdekasvatusohjelmaa. Kyseiset turnaukset pelataan luokkajoukkuein, jolloin tavoittelemme luokkahengen kohentamista liikku-
misen ohella. Turnaukset ovat kouluilla erittäin suosittuja ja niillä on jo usean vuoden perinteet. Turnausten avulla liikutamme satoja lapsia kohdepaikkakunnillamme. Edellä mainittujen lisäksi sankarisählyturnaus pelataan vuosittain Hyvinkäällä IP-kerhojen välisenä. Tällä toiminnalla on perinteet jo 2000-luvun alusta.

Keväällä 2014 toteutimme Lappeenrannan tapahtuman yhteistyössä Raittiuden Ystävät ry:n kanssa ja osana Selvin päin kesään kampanjaa. Tapahtumassa oli mukana parikymmentä joukkuetta ja kaikkiaan noin 400 nuorta. Kokeilu oli onnistunut ja aiomme jatkaa kyseistä yhteistyötä myös vuonna 2015.

Kuva 9. Sankarisählyturnaus käynnissä Lappeenrannan Urheilutalolla keväällä 2014

1.2 Verkostoyhteistyö

Järjestöllämme on moninaiset yhteistyöverkostot. Vaikutamme valtakunnallisesti yhtenä järjestönä EPT- ja EHKÄPÄ verkostoissa ja erityisesti paikallisesti sekä alueellisesti kuntakumppaneidemme kanssa. Sivulla 6 on esitelty toimijaverkostomme tarkasti.

Paikallisella ja alueellisella tasolla verkostoyhteistyömme on hyvin moninaista. Sekä Hyvinkäällä että Lappeenrannassa verkostoomme kuuluu yhteensä lähes 20 koulua, joiden kanssa meillä on hyvin tiivistä yhteistyötä. Molemista kunnista löytyy paikallinen koordinoititaho, joka on meille keskeinen yhteistyökumppani. Lappeenrannassa toimintoja koordinoi Eksote / päihdekliniikka ja Hyvinkäällä kaupungin sivistystoimi ja nuorisopalvelut. Alueilta löytyy useita muitakin järjestöjä ja yhteisöjä, joiden kanssa yhteistyötä tehdään.

Hyvinkää on erityisasemassa siinä mielessä, että järjestömme toimiston sijaitessa kaupungissa on meille huomattavan paljon helpompaa toimia myös eri verkostoissa. Näin ollen verkostoyhteistyömme on Hyvinkäällä vielä asetta laajempaa verrattuna Lappeenrantaan. Toiminnallisesti tämä näkyy mm. iltapäiväkerho- ja kesäleiriyhteistyönä, sekä päihdekupla tapahtuman toteutuksena (6.luokat), joita toteutamme vain Hyvinkäällä.

Toisella asteella vahvan verkostoyhteistyön muodostavat Hyria koulutus oy ja Saimaan ammattiopisto Sampo, joiden kanssa meillä on yhteistä työhistoriaa jo vuodesta 2009. Verkostoon kuuluu myös muitakin toisen asteen oppilaitoksia, joista mainittakoon erikseen Järvenpään seurakuntaopisto. Vuonna 2014 toteutimme paljon yhteisiä toimintoja opiston kanssa ja yhteistyötä jatketaan myös vuonna 2015. Vuoden 2014 pääprojektimme oli päihdekuplatapahtuman toteuttaminen oppilaitosyhteistyönä Järvenpään 6. luokille. Kyseessä oli ensi kerta, kun tapahtuma toteutettiin muualla kuin Hyvinkäällä toimestamme.

Muu yhteistyömme liittyy jäsenjärjestöverkostoomme (23 jäsenyhdistystä) ja satunnaisiin yhteistyökumppanuuksiin yksittäisten koulujen, urheiluseurojen ja seurakuntien kanssa.

1.3 Materiaalin tuottaminen

Järjestömme yksi perustehtävistä on tuottaa uutta materiaalia ja uusia toimintamuotoja ehkäisevään työhön. Tätä toteutamme aina hyvin harkiten ja voisiko sanoa verkkaisesti. Tunnetuimmat materiaalimme ovat laadukkaat lyhytelokuvamme, joita olemme tuottaneet vuosina 1999, 2003, 2006 ja 2012.

Vuonna 2014 toteutimme uutena materiaalina ns. päihdekortit, joita käytämme tilanteissa joissa aikaa on käytössä rajallisesti. Päihdekortit tehtiin II asteelle, mutta niitä käytettiin soveltaen myös muiden kanssa. Päihdekorteista tuli varsin käyttökelpoinen työväline ehkäisevän työn toteutukseen.

Vuonna 2014 järjestömme eri materiaaleja myytiin jälleen muillekin toimijoille ympäri maata. Materiaalien avulla järjestömme toiminta onkin valtakunnallista ja saamme sen avulla näkyvyyttä järjestönä. Seuraavat artikkelit olivat myydyimpiä viime vuoden osalta;

- lyhytelokuva Kiusaus
- lyhytelokuva Diileri
- lyhytelokuva Syöksylasku
- Sakke päihdelautapeli opetuspaketti

Materiaalejamme myytiin vuoden aikana kymmenittäin ja niiden avulla tavoittamamme ihmisten määrät nousevat huomattavan paljon.

lyhytelokuva Kiusaus 2012

Viestintä

Viestintä oli yksi toimintavuotemme painopistealueista. Lähdimme tarkastelemaan sitä tekemällä aluksi kartoituksen henkilöstöllemme viestinnän tilasta. Tarkastelimme sekä sisäistä että ulkoista viestintää hyvin kriittisesti. Otimme tämän työn tueksi ulkopuolisen tahon (Kehityspiikki Koulutus Oy), joka toteutti järjestöme taustakartoituksen keväällä 2014.

Taustakartoituksen jälkeen suunnittelimme jatkotoimia ja päädyimme siihen, että lisätoimia ja täydennyskoulutusta kaivataan. Alkusyksystä henkilöstöme koulututtui kukin erilaisilla viestintäkoulutuksilla mm. RAY:n viestintäpäivillä. Syyskuussa järjestimme henkilöstöme ja hallituksemme kehittämispäivät Suomen Urheiluopistolla, Vierumäellä. Tähän sisältöön otimme mukaan viestintäkoulutuksen Katleena Kortesus Oy:ltä. Katleenan esitys kehittämispäivillämme oli mullistava, joka johti sittemmin suuriin muutoksiin. Päädyimme tekemään järjestöllemme paljon uudistuksia mm. muuttamaan ilmetämme ja logoa, uudistamaan internetsivut kokonaan ja lisäämään some-viestintää mm. Instagram, Slideshare ja Twitter palveluiden avulla. Osa näistä uudistuksista on tätä kirjoittaessa vielä työn alla.

Viestintä kokonaisuudessaan kehittyi valtavan paljon jo vuoden 2014 aikana. Jäsenedistyksillemme lähetimme kaksi kertaa vuoden aikana jäsenkirjeet, osallistuimme EPT-verkoston kannanottoihin ja päivitimme aktiivisesti internetsivujamme. Suuri osa viestinnästämme tapahtui sähköpostin välityksellä, puhelimitse ja henkilökohtaisten kontaktien avulla. Viestintäasioiden kehittäminen jatkuu myös vuonna 2015, jolloin uskomme saavamme uudistukset valmiiksi.

Arviointi

Arvioinnista laadittiin vuoden aikana oma vuosikello, jota lähdettiin systemaattisesti toteuttamaan. Vuoden 2014 painopisteeksi valitsimme toteuttamamme ryhmäinterventiot. Teimme jo vuoden aikana huomion, että arviointityöhömmä saatiin jämakkyttä, kun asiat oli kirjattu kunnolla ja toiminta oli suunnitelmallisempaa.

Vuoden aikana kerättiin sähköiseen muotoon myös hankalasti ylös kirjattavaa suullista palautetta sekä lausuntoja avustushakemuksia varten erilaisista yhteyksistä.

Lisäksi itsearviointissa teimme suuren ryhtiliikkeen. Kävimme työyhteisönä sekä hallituksenkin kanssa perusteellisesti läpi toimintamme onnistumisia, haasteita ja kehittämistoimenpiteitä. Käymme läpi saman arviointilomakkeen vuonna 2015, jolloin näemme konkreettisesti, millä saralla olemme edistyneet ja mikä asiakokonaisuus kaipaa puolestaan enemmän kehittämistä.

Kuva 10. Järjestömmä arvioinnin vuosikello

Kaikista vuonna 2014 ryhmäinterventioihin osallistuneista oppilaista **79 % koki saaneensa päihdeoppitunniltamme uutta tietoa**. Tiedot kerättiin oppituntien jälkeen interaktiivisella äänestyslaitteistolla anonyyminä (n. 1800 vastaajaa). Tämän luvun valossa ryhmäinterventioita voidaan pitää onnistuneina, koska ehkäisevän päihdetyön laatukriteerien mukaan tiedon lisääminen kohderyhmässä on vaikuttavuutta merkittävämpi peruste tehtävälle työlle.

Joiltakin oppilasryhmiltä kerättiin myös laajempi palaute. Palautteiden kerääminen heti ryhmäinterventioita jälkeen todettiin kuitenkin hyödyttömäksi: emme saaneet palautteista sellaista hyötyä, kuin mitä olimme ajatelleet. 100 % yhden luokan oppilaista sai keinoja päihdeistä kieltäytymiseen. Ymmärsimme kuitenkin, että asiantuntijoina tiedämme kohderyhmän tarpeet, ajankohtaiset tiedot ja osallistavat menetelmät päihdekasvatuksen osalta ilman, että meidän tarvitsee niitä kohderyhmältä kartoittaa. Tämä oli hyvä kokeilu, jota ei siis tarvitse hetkeen toteuttaa.

PALAUTETTA OPETTAJILTA

Muutamilta syksyn aikana opettajalta kerätyistä palautteista ilmenee, että vaikka yleisesti yhteistyö koulujen kanssa sujuu erinomaisesti, toimintamme kaipaisi hieman selkeyttämistä, samoin tiedotuspuoli ei ole aivan riittävää. Toiminta kuitenkin koetaan myös opettajien mielestä laadukkaaksi ja erittäin tarpeelliseksi myös tulevaisuudessa. Opeinfot koettiin erityisen toimiviksi ja hyviksi kaikilla luokka-asteilla, joissa niitä järjestimme.

PALAUTETTA KESÄLEIREILTÄ

Molemmilta kesäleiriviikoilta kerättiin sekä lasten, nuorten että vanhempien palaute. Lapset arvottivat (asteikko 1-4, jossa 4=erinomainen) leiriviikot seuraavasti;

leiriviikko I keskiarvolla **3,58**

leiriviikko II keskiarvolla **3,46**.

Vanhempien vastaavat arvosanat (asteikko 1-4) olivat;

leiriviikolla I keskiarvolla **3,69**

leiriviikolla II keskiarvolla **3,52**

Ohjaajat puolestaan pitivät leiriviikkoja yleisesti onnistuneina ja hyvänä työkokemuksena, mutta kokivat ohjeistukset välillä liian vajaiksi ja ohjaajat eriarvoisiksi. Tätä selitti ehkä se, että mukana on joka vuosi sekä uusia että kokeneita leiriohjaajia.

PALAUTETTA VANHEMMILTA

Lokakuun lopulla Hyvinkään Tapainlinnan 8.luokkalaisten vanhempainillassa tehtiin oma vanhemmille suunnattu kysely.

53 vastaajasta 27 eli **51 % oli sitä mieltä, että työmme on laadukasta ja 94 % koki toimintamme tarpeelliseksi**. Lähes puolet vastaajista ei näe toimintaamme kovin selkeänä kokonaisuutena, mutta **36 % vastaajan mukaan olemme vaikuttaneet perheessä tapahtuneeseen päihdekeskusteluun. Yhteensä 92 % vastaajista koki yhdistyksen olevan paikallisesti merkittävä toimija**. Suurin osa vanhemmista kaipaa vinkkejä päihdekeskusteluun nuoren kanssa.

Vastasimme tähän toiveeseen yläkoululaisten vanhemmille suunnatulla ehkäisevän päihdetyön **Arjen Sankari – vanhempainillalla**. Tilaisuus jäi odotettua pienemmäksi osallistujamäärältään (yht.100), mutta sisältöä kiiteltiin kovasti. **Kävijöistä 82.3 % sai illasta uutta tietoa ja 88.2 % sai käytännön vinkkejä nuoren kanssa toimimiseen**. Lähes jokainen kävijä koki illan erittäin tarpeelliseksi. **Tilaisuuden parhaaksi anniksi koettiin onnistunut paneelikeskustelu konkreettisine käytännön vinkkeineen kasvatustyöhön**. Paneelin jäsenet olivat Katja Ståhl (toimittaja), Olavi Palmumäki (poliisi), Petri Kylmänen (päihdehoidon koordinaattori) ja Janne Peräsalmi (yläkoulun rehtori).

Kuntoutussäätiön ARTSI-ohjelma antoi jo lähtökartoituksessa meille päin myönteistä palautetta siitä, että järjestöllämme on arviointiasiat hyvin huo-

mioituina toiminnassamme. Saman arvion olimme saaneet jo vuonna 2005 järjestömme ulkoisesta arvioinnista (Sosiaalikehitys Oy). Tämän innostamana haluamme kehittää arviointityötämme entisestään ja tuoda saavuttamiimme työn tuloksia systemaattisemmin näkyviin.

Järjestömme arviointivastaavana toimi ansiokkaasti projektikoordinaattori Sanni Husari, joka oli palkattuna meille Paikka auki -avustusohjelman myötä.

Ainutlaatuisista Hyvinkäältä!

Arjen Sankari -ehkäisevän päihdetyön ilta yläkoululaisten vanhemmille Hyvinkääsalissa 13.11. kello 17 - 20

Kello 17 - 18: Toimijatori: esillä nuorten parissa toimivia tahjoja, kuten HRAKS, Nuorisopalvelut, opiskelijahuolto, TE-palvelut ja Elämäni Sankari ry. Kahvitarjoilu.

18 - 19: Tuoreen hyvinkääläisille yläkoululaisille tehdyn hyvinvointikyselyn tuloksia. Yleisö voi ottaa kantaa keskustelunaiheisiin interaktiivisen äänestyslaitteen avulla.

19 - 20: Paneelikeskustelu: näkökulmia nuorten hyvinvointiin. Paneelissa mukana: toimittaja **Katja Ståhl**, päihdesairaanhoitaja **Petri Kylmänen**, rehtori **Janne Peräsalmi** ja ylikonstaapeli **Olavi Palmumäki**.

Etukäteisilmoittautumista toivotaan kahvitarjoilun järjestämisen vuoksi: sanni.husari@sankarit.net.

Katja Ståhl

Petri Kylmänen

Vapaa pääsy!
Tervetuloa!

Kuva 11. Arjen Sankari -illan kutsu 2014

Yhdistyksen tiedot

Järjestön toiminnanjohtajana toimi Henrik Norrena, projektipäällikkönä Jarno Saarinen (TTE-projekti), projektipäällikkönä Teemu Koskimäki (Operaatio ILO) ja projektikoordinaattorina Sanni Husari (päihdekuplatapahtuma Järvenpää). Lisäksi kesäleireille työskenteli ohjaajina yhteensä 15 nuorta kahden viikon ajan.

Järjestön kirjanpitäjänä toimi Ilkka Niiranen ja toiminnantarkastajina Maija Peltola ja Anu Kuusela.

Järjestön puheenjohtajajana toimi sosiaalineuvos Jouko Kalliomaa ja hallituksen jäsenenä Reetta Rautio, Tuija Marin, Matti Koski ja Janne Marvaila.

Ulkopuolisina asiantuntijoina vuoden aikana Timo Hupponen, Petri Kylmänen, Juha Pekaristo ja Katleena Kortesusuo.

Hyvinkäällä 24.02.2015

Henrik Norrena
toiminnanjohtaja
Elämäni Sankari ry

LIITTEET:

lehtileikkeitä 8 kpl
todistus ARTSI ohjelmasta 1 kpl

